

NÓI CHUYỆN VỚI TTBG

(Đàm Luận Văn Chương)
(Duy Trác & Phương Hoa
đài VOVN Houston thực hiện).

**Ngày thứ nhì ở Houston.
Thứ Năm, April 1/1999**

Tôi và Âu Cơ theo xe Nguyễn Nhân Tấn, một độc giả, sau trở thành bạn tôi, đến đài VOVN. Tháng Tư, trời Houston đã bước vào độ nóng, nhưng buổi chiều vẫn còn có những cơn gió nhẹ. Đây là lần đầu tôi tới Houston. Thành phố rất rộng đến độ mệt mỏi trong việc di chuyển. Từ chỗ ở của người bạn này sang chỗ ở của người bạn khác phải mất đến hàng tiếng đồng hồ lái xe trên xa lộ. Những căn nhà đẹp được rao bán với giá khá rẻ so với giá nhà Cali làm nô nức ý muốn dừng chân Houston của tôi trong ngày thứ nhất đến đây bao nhiêu thì lại bị sự di chuyển xa xôi làm cho cùn nhạt ý muốn bấy nhiêu trong ngày kế tiếp.

Rõ ràng "âu đâu châu đó" như ông bà xưa đã nói. Tôi đã lỡ bám rễ vùng Cali, bây giờ nghĩ đến điều bắt đầu lại từ một nơi khác, quả thật là điều khó thể thực hiện.

Tại đài VOVN, một người đàn ông đã lớn tuổi ra mở cửa cho cả "phái đoàn" năm người chúng tôi. Tôi ngờ ngờ đoán là Duy Trác, bởi chưa lần nào tôi gặp Duy Trác, dù rằng ngày xưa ở Sài Gòn, tôi vẫn thích giọng hát rất âm của anh phát ra từ đài phát thanh trong các chương trình nhạc chủ đề.

Một phụ nữ khác trạc tuổi tôi cũng có mặt trong phòng, dáng vừa tầm khỏe mạnh. Nguyễn Nhân Tấn giới thiệu chị là Phương Hoa, giám đốc đài. Câu chuyện ngắn ngoài phòng đợi diễn ra vui vẻ. Phương Hoa nói giọng Bắc rất âm, thái độ cởi mở. Cả Duy Trác cũng thế. Điều này vô tình đã gây được một nỗi cảm mến tự nhiên trong tôi.

Trong phòng thâu, từ trên cao của tầng lầu thứ 11, qua làn kính màu hơi xam xám, tôi tưởng như mùa thu đang bao trùm cả bầu trời Houston khi ấy. Tự nhiên đam thích thích mà nghĩ, giá đây là phòng viết của tôi, có lẽ nhiều áng văn chương sẽ dễ dàng được phôi tở.

Trong trí hồi tưởng câu chuyện đọc đã lâu, nói về cuộc sống của một nhà văn Mỹ trên một tòa building cao ngất ở New York, rồi hình dung thật nhanh căn phòng viết ở Cali mà tôi quen gọi là "*căn phòng của những người trăm năm*"

cũ." Có chút gì thật ngậm ngùi chua xót dấy lên từ đáy tim đơn lẻ. *Cuộc sống tôi quá u là trầm trầm u uất giữa một độ sống hỗn độn phức tạp của nước Mỹ. Những con người chia xẻ mọi thống khổ hằng ngày với tôi chỉ là những nhà văn đã chết từ cổ đại xa xưa.*

Trong căn phòng ấy, ba mặt tường đầy sách, ánh sáng mặt trời rọi vào không đủ, tôi và Âu Cơ đã trải qua những ngày mùa hè oi bức và những đêm mùa đông lạnh giá mà hơi ẩm chỉ tỏa ra từ khoảng hẹp rất gần với cái lò sưởi củi.

Nhưng, cũng trong vũng không gian bé nhỏ, rất nhiều khi, nỗi an bình thật sự đã đến với tôi. *Điều "tự giam mình ngay giữa phố thị này", bề ngoài trông có vẻ khó hiểu, nhưng tận sâu trong ý thức sinh tồn, tôi biết đó là điều vô cùng cần thiết. Bước ra ngoài phạm vi ấy, tự dưng tôi đâm thấy mình như bị hụt chân!*

*

**

Cuộc đàm thoại bắt đầu giữa ba người tôi, Phương Hoa và Duy Trác. Nhướn mình sát máy vi âm, Phương Hoa cất giọng:

"Thưa quý vị thánh giả, trước khi trả *micro* lại cho anh Duy Trác trong chương trình tâm tình với văn nghệ sĩ, Phương Hoa mượn cơ hội này để xin lỗi quý vị, bởi vì hôm nay nhà văn TTBG đến thành phố Houston, một điều không phải ngày nào cũng có thể bắt gặp, nên đài đã quyết định mời chị lên trò chuyện với thánh giả. Do đó, chương trình *Cổ Nhạc* sẽ không đến được với quý vị và có thể chương trình *Quê Hương Mến Yêu* cũng không đến được."

Giọng Phương Hoa sôi động hẳn:

"Mà *Quê Hương Mến Yêu* không đến được thì không phải lỗi của chị TTBG..."

Nhìn sang tôi, chị cất tiếng cười nhẹ, xong tiếp:

"... Thành ra mong quý vị thánh giả tha thứ và xin đón nghe hai tiết mục đó vào thứ Năm tuần tới. Phương Hoa tin là quý vị cũng sẽ thích thú theo dõi câu chuyện tâm tình hôm nay với nhà văn TTBG, vì hẳn phải có nhiều điều hay ho mà quý vị cũng thích đặt câu hỏi với chị. Phương Hoa cùng anh Duy Trác cũng đang nhìn chị và sắp sửa đặt câu hỏi với chị đây."

Cái vẻ cởi mở tự nhiên của Phương Hoa khiến tôi càng thêm dễ chịu. Quay sang Duy Trác, chị cười:

"Phải không anh Duy Trác? Nghe nói thấy dễ sợ quá! Vâng, bây giờ để anh Duy Trác mở đầu và giới thiệu nhà văn TTBG."

Duy Trác tiếp lời:

"Thưa quý vị, chúng tôi có một vị khách ở phương xa, từ Cali xuống thăm thành phố chúng ta. Đây là một nhạc sĩ và cũng là một nhà văn, người đã cho chào đời nhiều tác phẩm và đặc biệt là các tác phẩm của chị mỗi lần xuất hiện đều gây ra những cú phản hồi, những tiếng vang rất là thích thú."

Phương Hoa chen vào:

"Và rất là mạnh nữa."

Giọng Duy Trác cao hơn một chút:

"Hôm nay chúng ta sẽ trò chuyện với chị để nghe chị trình bày các quan điểm riêng, xuất phát từ những tác phẩm ấy. Tôi nghĩ, đó hẳn là một điều cần thiết về trí tuệ mà bất cứ thính giả nào cũng quan tâm đến. Sau đây, chúng tôi hân hạnh giới thiệu nhạc sĩ kiêm nhà văn TTBG."

Tôi liếc nhanh Phương Hoa lúc ấy cũng đang mỉm cười nhìn tôi, xong cúi mình vào máy:

"BG xin kính chào tất cả thính giả của đài VOVN. Xin chào chị Phương Hoa và anh Duy Trác."

Giọng Duy Trác:

"Chúng tôi rất hân hạnh được tiếp chị BG trong phòng vi âm của đài và nhất là có dịp để nói với chị đôi điều trên địa hạt văn chương, đôi điều về vấn đề âm nhạc. Đó là việc không phải ngày nào đài cũng có và không phải lúc nào chúng ta cũng bắt gặp cơ hội với những cuộc mạn đàm như vậy. Tôi xin nói rõ, hôm nay chỉ là mạn đàm thôi chứ không có phỏng vấn gì cả."

Anh quay sang tôi:

"Bây giờ, điều tò mò đầu tiên của tôi: *cái tên Bông Giấy có phải là bút hiệu không?*"

"Dạ", tôi gật.

Duy Trác:

"Vậy có lý do gì trong vấn đề chọn bút hiệu Bông Giấy?"

Trong óc tôi bỗng hiện nhanh hình ảnh giàn bông giấy rất thân ái nơi căn nhà quét vôi màu gạch đỏ, cửa sổ màu xanh đậm, trên con đường Yên Đỗ Sài Gòn, chị em tôi đã sống suốt thời thơ ấu sang đến lúc trưởng thành thuở trước.

Lòng hốt nhiên rung động, tôi đáp nhe:

"Ngày xưa ở Việt Nam, ngôi nhà của gia đình BG có nguyên một giàn hoa giấy trước ngõ. Bạn bè muốn đi tìm chị em BG thì cứ theo hướng những cánh hoa rơi tan tác trên đường là thấy. Tuy nhiên, trên hết BG yêu đặc biệt loài hoa bông giấy bởi vì nó biểu tượng rõ rệt nhất cho cái tính Việt Nam: mỏng manh, chịu đựng và bền bỉ."

Phương Hoa bật tiếng cười dòn.

Tôi tiếp:

"Thành thử khi chọn bút hiệu, BG nghĩ không có gì hay hơn mình chọn điều mình thích. Nhưng mà bây giờ thì TTBG đã trở thành cái tên trong giấy tờ luôn."

Duy Trác trông ngạc nhiên:

"Thế à? Vậy ra văn chương đã đổi thành lý lịch!"

Cả ba cùng cười. Không khí thân mật lan rộng phòng thâu.

Duy Trác giới thiệu vào máy:

"Thưa quý vị, chị BG đầu tiên là một nhạc sĩ. Chị xuất thân từ trường Quốc Gia Âm Nhạc Sài Gòn và đã từng sinh hoạt, từng lẫn lộn (anh cao giọng), có thể dùng chữ 'lẫn lộn', trong lãnh vực âm nhạc mấy chục năm và cho đến bây

giờ vẫn còn duyên nợ với âm nhạc. Tuy nhiên sau đó, chị lại chọn thêm một cái nghiệp khác, tạm gọi là tay trái tay phải gì cũng được. Xin chị giải thích cho thính giả của đài biết tại sao chị lại đi vào con đường viết văn?"

Tôi tâm sự:

"Tinh thật, BG được sinh ra và lớn lên trong cái nôi âm nhạc. Bố BG là một giáo sư đàn *violon* nhạc cổ điển Tây Phương. Ngoài ra, BG cũng được huấn luyện say mê đọc sách từ khi còn rất bé. Nhưng văn chương không phải là mối khắc khoải đeo đuổi của BG. Suốt trong thời tuổi trẻ, BG đã sống với âm nhạc, kiếm tiền bằng âm nhạc, đi giang hồ cũng với âm nhạc làm bạn. Tại Việt Nam, BG từng đi rất nhiều, từ Hà Tiên ra tới Quảng Trị, nơi nào cũng đã đặt chân đến. Sau khi định cư Âu Châu, BG lại tiếp tục đi qua nhiều nước Tây Phương bằng cái nghề biểu diễn vĩ cầm của mình."

Phương Hoa chen vào:

"Chị có vẻ hạnh phúc, vì cái nghề biểu diễn âm nhạc đó đã cho chị được dịp đi chu du khắp nơi, phải không?"

Tôi đáp "ạ", xong tiếp:

"Khi qua Mỹ năm 1986, BG không còn được đánh đàn nữa. Đôi khi buồn bã nhớ lại thời kỳ bay nhảy cũ, có kể cho TNH nghe những kỷ niệm trong cái đời lưu diễn xa xưa. TNH bảo, tại sao BG không viết ra trên giấy mực những lời kể đó? BG cũng nghĩ, ừ, tại sao mình không giữ lại bằng văn chương những kỷ niệm êm đềm đã trôi qua vĩnh viễn? Cuốn bút ký *Nước Chảy Qua Cầu* chào đời tháng 10 năm 1989 đã khởi đi từ ý niệm này."

Phương Hoa đưa câu hỏi:

"Phương Hoa nghe không lầm thì có lẽ chị bắt đầu sự nghiệp văn chương bằng cách là chị có một ông chồng nhà văn hay nhà thơ gì đó?"

Tôi thấy hơi khó chịu vì những chữ "*nhà văn hay nhà thơ gì đó*", nghe như có chút khiếm nhã với người vắng mặt đang được đề cập. Tuy nhiên, cái giọng rất ấm và cởi mở của chị đã đánh tan ngay cảm giác khó chịu vừa nhuốm trong tôi.

Chị tỏ bày nhận định:

"Như vậy có thể nói rằng, một trong những cửa ngõ cho những ai muốn trở thành nhà văn là cứ bắt theo chị BG mà đi kiếm mấy ông văn sĩ hay thi sĩ lấy làm chồng, có khi lại trở thành một nhà văn thật?"

(Quay sang Duy Trác):

"... Được không anh Duy Trác?"

Duy Trác đáp ngay:

"Với điều kiện là phải có tài viết văn."

Xong, anh cười hênh hếch.

Tôi không biết ngụ ý nào qua câu nói Phương Hoa, nhưng rõ ràng trong tôi, cảm giác khó chịu mới vừa ban nãy bỗng dung biến thành niềm đau xót. Những lời, ba năm trước, Vĩnh Kham, ông chồng cũ của người đàn bà đó đã nói với tôi, dội lên giữa trí nhớ chiều nay, mồn một từng chữ:

"Tôi khuyên chị chớ nên khinh địch. Chị không phải là đối thủ của bà kia ở mặt ỏn ẻn với đàn ông đâu. Nếu chị yêu ông Hoàng, chị nên cố giữ rịt ông ấy lại, ít lâu rồi cũng sẽ quên. Chứ để ổng đi, bà kia sẽ không bao giờ đánh vượt mà không lợi dụng ông Hoàng đứng ra làm chùa tờ báo cho anh em bà ấy. Bà ta là do chính tay tôi nhào nặn nên hiểu rất rõ: Một mẫu phụ nữ đầy tham vọng và chỉ muốn dùng đàn ông như một phương tiện để thực hành tham vọng. Chỉ ngặt nỗi, bà ta viết văn kém quá, tài văn chương của cả hai anh em đều không có, nên dẫu ông Hoàng có hay cỡ nào cũng không thể nâng nổi anh em bà ấy lên. Tôi phải nói thật, một phần tôi rất mong ông Hoàng rơi vào tay bà ấy để biết bà là ai. Nhưng một phần vì lòng kính trọng chị và thương con bé Áu Cơ mà tôi phải khuyên như vậy."

Phương Hoa cười ngất:

"Vâng, thì đã đành, nhưng ít nhất chị BG cũng cho ra một cái lý do rất dễ thương rằng, chị không nói chị là người viết văn hay mà lại bảo, chỉ vì chị kể ra những câu chuyện trong quãng đời phiêu bạt cũ mà ông chồng chị khuyên khích chị ghi xuống, mới thành ra một nhà văn. (Duy Trác cười). Phương Hoa nghe thì thấy dường có vẻ ngán quá, nhưng đâu phải dễ dàng như vậy, phải không chị BG?"

Tôi thành thật:

"Làm nhà văn là một sự may mắn và cũng là bất hạnh của BG. Nhưng đúng như chị nói, nếu không làm vợ TNH, chắc BG cũng không vướng vào số phận một nhà văn. (Duy Trác lại cười). Chính anh ấy là người đầu tiên đẩy BG vào con đường văn chương chị ạ. Ngày nay nếu vì lý do gì không còn sống sè vợ chồng, BG cũng vẫn rất mang ơn TNH, bởi nhờ TNH là một nhà văn, BG mới có dịp trở thành nhà văn."

Dứt câu, tôi cười bẽn lễn.

Phương Hoa và Duy Trác cũng cười, điệu thú vị.

Tiếng cười chưa dứt, Duy Trác đã nói:

"Có một điểm này, ông Nguyễn Tuân, chắc chị BG cũng biết, suốt ngày ổng cứ rêu rao về cái chuyện đi của ổng. Ông làm như ổng đi ghê lắm và ổng mơ mộng chuyện đi ghê lắm. Nhưng khi đọc lại tiểu sử ổng thì biết ổng đi chỉ có hai lần, một lần sang Hương Cảng đóng phim *Cánh Đòng Ma*, và một lần sang Thái Lan mới mấy ngày đã bị bắt tống về. Thế mà khi viết thì lúc nào ổng cũng toàn nói chuyện đi, kể cả bảo rằng sau khi chết, ổng mong được lấy lớp da trên cơ thể ổng, đóng lên cái *valise* cho người ta xách đi phiêu bạt. Gần đây, đọc trong tác phẩm *Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau* tập I của chị BG, tôi nhận thấy, luôn luôn chị nói đến chuyện ra đi, tựa như một ám ảnh mạnh mẽ cứ lồi

kéo BG đi trong suốt cuộc đời. Với hình ảnh một cô thiếu nữ ngoài hai mươi tuổi xách cây vĩ cầm đi đàn từ dancing này qua đến đoàn cải lương nọ trên khắp Việt Nam, về sau lại còn '*đàn lung tung*' ở Âu Châu nữa, thì những sự ra đi đó đã đóng một vai trò gì trong đời sống chị?"

Tôi đáp:

"Hồi còn trẻ, với ý muốn ra đi, BG không nghĩ gì ngoài một điều duy nhất là mình *yêu những chuyến đi, yêu tiếng còi tàu, yêu cái ga xe lửa, yêu bến đợi phi trường, yêu tiếng rú từ ống tù-và của một chuyến tàu sắp ra khơi*. (Duy Trác và Phương Hoa cùng cười, điệu thích thú). Mình không hiểu tại sao, mà chỉ *mong lúc nào cũng được đi, lúc nào cũng khởi hành, khởi hành, và khởi hành liên tục*. Đó là lý do mà trong suốt thời tuổi trẻ, BG chỉ tiếp nối cuộc đời bằng những chuyến đi không nghỉ. Nhưng bây giờ BG già rồi..."

Phương Hoa cắt ngang:

"... Dừng chân chút đỉnh!"

Tôi cười:

"Cũng chưa hẳn dừng chân đâu chị. Nhưng nhờ biết tí xú về tử vi thì mới hay ra tại sao mình lại mê những chuyến giang hồ. Trong lá số tử vi của BG, cung *Thiên Di* có sao..."

Duy Trác tiếp lời:

"*Thiên Mã!*"

Tôi gật:

"*Thân cư Thiên Di*, đó là nguyên nhân khiến BG suốt đời vẫn cứ muốn ra đi."

Giọng Phương Hoa ngần ngại:

"Một người con gái Việt Nam muốn làm như chị BG đâu phải dễ. Vậy, trước cái đòi hỏi muốn được đi như vậy, gia đình nghĩ thế nào?"

Tôi hơi ngạc nhiên:

"Ý chị muốn nói gia đình lớn?"

"Vâng, gia đình ba mẹ. Điều đó làm sao có thể thực hiện một cách dễ dàng được đối với một người con gái Việt Nam ở Việt Nam?"

Tôi ngờ ngợ cái ý châm biếm của Phương Hoa về gia thế tôi, nhưng vẫn thành thật:

"Nói cho đúng, BG chẳng có gì hay ho cả. Xuất thân trong một gia đình người Huế, mà phải nói người Huế thì nghiêm khắc lắm, (Phương Hoa cười) thành ra đâu có ai chấp nhận những chuyến giang hồ của BG."

Ngừng một chút, tôi tiếp:

"*Khi bắt đầu vào đời, kéo dài suốt mấy chục năm sau, tự do là điều đầu tiên và lớn lao nhất BG thèm muốn. Cái tự do này không có nghĩa rời bỏ gia đình để làm những chuyện tầm bậy, mà chỉ là phóng mình cho tất cả những gì*

mình đam mê và chọn lựa trong cuộc sống. Một cái may là nhờ tốt nghiệp violon trường Nhạc Sài Gòn năm 1967, mượn cái có có một ngón nghề trong tay, đi đến đâu cũng không sợ đói, nên BG mới thực hiện được ý muốn..."
(Tôi cười, Duy Trác cũng cười hì hì).

"...Chứ nếu không biết đàn, chắc suốt đời BG vẫn cứ bám lấy bà cụ mà xin tiền sống, chị ơi!"

Tiếng cười vui vẻ của cả ba cùng vang dội khắp phòng thâu. Duy Trác nhận định:

"Nhìn lại cuộc đời chị BG, tôi thấy nó giống như một cuốn tiểu thuyết."

Phương Hoa nhẹ giọng:

"Quá tiểu thuyết đi chứ!"

Duy Trác tiếp:

"Có rất nhiều chất sống!"

Phương Hoa gật:

"Nó tình tiết còn hơn một cuốn tiểu thuyết nữa."

Duy Trác quay sang tôi:

"Bây giờ nhìn lại đoạn đường đã đi trong mấy chục năm cho tới tận nay, có điều gì khiến chị ân hận, thích thú, thỏa mãn, hoặc cảm thấy hạnh phúc?"

Tôi lắc đầu:

"Mỗi con người ai cũng đều trải qua nhiều giai đoạn sống, và giai đoạn nào cũng có cái giá trị của nó. Riêng BG, **trong tất cả mọi giai đoạn, BG đều tìm thấy hạnh phúc.** Ngay bây giờ trên đất Mỹ, đã tạm dừng chân, vẫn là hạnh phúc. BG chưa bao giờ tự đặt câu hỏi, nếu ngày đó thay vì làm như vậy mà mình làm khác đi thì cuộc đời sẽ ra sao? Mà, *luôn luôn BG nói rằng, nếu bây giờ trở lại cái thời tuổi trẻ xa xưa, mình vẫn sẽ thực hiện chính xác những gì đã trải* (Duy Trác cười hì hì) *nhưng dưới cái nhìn của một người đã kinh qua mọi nỗi thăng trầm từ trước.* Có nghĩa, khi ấy, trong con người BG có hai con người đối nghịch để sẵn sàng bắt đầu lại cái thời nào đó. Mình sẽ cẩn thận hơn trên mọi hành xử, nhưng *tuyệt nhiên không từ chối sự làm lại từ đầu.*"

Tôi lướt soát nhanh một chuỗi rất dài những tháng năm thong thả pha cùng hạnh phúc ngán ngủ. Buổi chiều trong phòng thâu nhìn ra bầu trời Houston có màu xanh thẫm của vùng trời Sài Gòn đầy nắng ấm, trái tim tôi bỗng ngập tràn rung cảm. Mọi nỗi đau gần, xa như biến mất hẳn. Còn lại chỉ là những hình ảnh kỷ niệm vẫn muôn đời im ngủ trong tôi.

Tôi cười:

"Đôi khi nhớ về dĩ vãng, BG thấy nó vẫn đẹp như bây giờ đang có cái hiện tại. *Điều quan trọng là với giai đoạn sống nào, BG cũng đều phơi trải tận tình sự nồng nàn của mình, thành ra khi nhìn lại, không bao giờ thấy lòng có sự hối tiếc.*"

Tiếng nói Phương Hoa:

"VẬY chị là người may mắn và hạnh phúc nhất trên đời rồi. (Duy Trác cười hề hề). Thường, đa số khi nhìn về quá khứ và kỷ niệm, nếu đẹp quá thì với tình trạng đang khổ của hiện tại, họ hay có tư tưởng tiếc nuối; và nếu với một quá khứ đau khổ thì họ lại cứ hay tự trách rằng, đáng nhẽ mình phải thế này, đáng lý mình phải thế kia... *Riêng chị rõ ràng hạnh phúc, bởi vì ít người nhìn về quá khứ mà lại có vẻ hài lòng như chị.* (Quay sang Duy Trác) Phải không anh Duy Trác?"

Duy Trác không đáp mà vẫn cứ cười hề hề.

Phương Hoa:

"Có thể người thứ hai chỉ là anh Duy Trác thôi!"

Vẫn giữ tiếng cười, Duy Trác bày tỏ:

"Một nhà văn mà nói về mình nhiều quá cũng đâm ra ngán ngại. Bây giờ tôi xin phép tóm tắt một số ít những hoạt động văn chương và những tác phẩm của chị BG. Sau đó, chúng tôi sẽ đặt vấn đề trên một vài tác phẩm từng gây nên những phản hồi của người đọc mà chắc chị BG cũng đã biết. Hôm nay chính là dịp để chúng ta có thể đưa ra những câu hỏi thành thật với chị, và chị cũng có điều kiện để trình bày những nhận định thành thật của mình, nói lên những lý do nào khiến chị đặt lên trang giấy những dòng chữ như thế?"

Nhưn người sát gần *micro*, Duy Trác tiếp:

"Thưa quý vị, chị BG xuất thân là một nhạc sĩ, đã từng lăn lộn trong nghề như chúng tôi nói từ đầu, và sau đó chị chuyển sang lãnh vực văn chương với nhiều tác phẩm đã xuất bản, ví dụ như *Nước Chảy Qua Cầu*, tập bút ký viết về những năm phiêu bạt giang hồ của chị, bộ sách *Tài Hoa Mệnh Bạc* trình bày cuộc đời và sự nghiệp những văn nghệ sĩ nổi tiếng thế giới..."

Quay sang tôi:

"...Hình như hai cuốn, phải không ạ?"

Tôi gật:

"Vâng, đang có hai cuốn."

Giọng Duy Trác cao hơn:

"Và rồi một tác phẩm vừa xuất hiện mới đây là cuốn *Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau.*"

Phương Hoa ngắt lời:

"Một Truyện Dài Không Có Tên trước chứ?"

Duy Trác vội vã:

"À vâng, nhưng tôi muốn nói cuốn này trước, tức là cuốn tự truyện, trình bày một đoạn đời, hoặc đúng hơn, một mối tình cũ trong đời chị BG. *Đó là một cái gì rất mới, rất khai phá trong lãnh vực chữ nghĩa Việt Nam. Thường các nhà văn, ít người muốn đề cập tới những mối tình của mình bằng giấy mực, chưa kể là nhà văn nữ.* Nhưng chị BG đã làm một bước đi khai phá. Khi đọc tác phẩm, tôi thấy rõ ràng đây đúng là những dòng chữ viết rất thật về cuộc đời tác giả. Tôi thực sự thích thú với câu chuyện đó. Tuy nhiên, cũng trong số các tác phẩm đã xuất bản của chị, còn có hai cuốn khác nữa...."

Giọng Duy Trác đậm ngập ngừng:

"Tôi không biết đặt tên là gì? Có lẽ bút ký nhỉ?"

Tôi hỏi:

"Ý anh muốn nói cuốn Một Truyện Dài Không Có Tên? Tâm bút anh ạ."

Duy Trác bắt ngay:

"Vâng, vâng, tâm bút. Tức là bộ hai tập của một tác phẩm, trình bày những câu chuyện giữa các văn nghệ sĩ Việt Nam hải ngoại hiện đại, đa số xoay quanh cái bàn rượu trong căn nhà của TNH và TTBG, được chị BG nhật nhật và kể ra với những nhận xét rất tinh tế, nhiều khi hơi nặng tay một tí. (Cười). *Mọi câu chuyện đều đúng với sự thật đã xảy.* Và tôi phải nói, khi đọc hai cuốn tâm bút rồi, tôi thấy tất cả những nhân vật, có người tôi biết, có người tôi không biết, chẳng điều nào chị trình bày về họ mà sai cả, từ tác phong đến ngôn ngữ. (Cười, vẻ thú nhận). Dầu vậy, theo ý riêng tôi, có vài trường hợp hoặc vài nhân vật, giá mà chị BG đừng đưa lên trang sách cho chúng ta cùng đọc, có lẽ tốt hơn, bởi vì đó là những vấn đề thuộc về đời sống của nhân vật ấy..."

(Cao giọng):

"Tôi lấy ví dụ, một nữ ca sĩ và một nam thi sĩ lên chơi nhà chị BG, có cãi nhau vì ghen, rồi hai người chửi nhau đánh nhau trong nhà chị. Câu chuyện được TTBG đưa lên giấy mực. Thì tôi thấy chuyện ấy không dính dáng gì tới các vị thi sĩ hay ca sĩ đó, mà chỉ dính líu tới một người đàn ông và một người đàn bà đến chơi nhà mình thôi."

Phương Hoa cười:

"Chị BG nghĩ sao?"

Giọng Duy Trác đậm ra sôi nổi:

"Nhưng dĩ nhiên, với vài nhân vật, ví dụ một nhạc sĩ lão thành đã nói lên những lời nặng nề đối với người nghe, những người đã nuôi dưỡng tên tuổi ông ta trong suốt bao nhiêu năm, thì ***có lẽ tôi còn mong chị BG viết thẳng tay hơn nữa.***"

Phương Hoa lại cắt ngang:

"Ý kiến chị BG thế nào?" (Cười).

Duy Trác cũng vẫn trong thái độ vội vã:

"Vâng, với nhận xét của tôi, chị nghĩ thế nào?"

Tôi chậm rãi đáp:

"BG thì nghĩ hoàn toàn khác anh. *Trong cuộc đời* của tất cả mọi người chứ không chỉ riêng đời BG, ***‘cái gì mình cũng có thể nói ra và viết ra được hết, miễn là mình nói hoặc viết bằng cái tâm chân thành thì sự chia sẻ mới có được đối với người nghe hay người nhận điều mình đã nói, đã viết ấy’***. Thì với BG, ĐIỂM KHÁC NHAU giữa một nhà văn và một người bình thường là ở chỗ, ‘nhà văn có thể làm nên những tác phẩm mà người bình thường không làm được’, chứ còn đời sống cả hai vẫn có nhiều điểm giống. Với ví dụ về hai nhân vật mà anh vừa đưa (anh Duy Trác tế nhị không dám nói, chứ với BG, không có gì cần phải giấu cả), BG xin nói cho độc giả biết đó là thi sĩ Du Tử Lê và nữ ca sĩ Lê Uyên..."

Bên phía tay phải tôi, tiếng Phương Hoa cười, nghe rúc rích.

Tôi tiếp:

"...Khi viết xuống câu chuyện đánh nhau của hai người này trong nhà BG, BG không phải là muốn sỉ nhục họ, hoặc muốn phủ nhận tài năng văn chương ca hát của họ. Bài viết không dính dáng gì đến khía cạnh nghệ thuật họ. ***‘Mục đích quan trọng là BG chỉ muốn giữ lại, muốn chụp ảnh một khung cảnh, một hình tượng mình đã từng chứng kiến mà không hàm chút nào cái ý phê phán.’*** BG nghĩ, đó sẽ là những tài liệu làm phong phú thêm cho nền văn học Việt Nam, và mai sau cũng sẽ là điều rất cần thiết cho giới phê bình nghệ thuật văn chương."

Trên mặt Duy Trác và Phương Hoa, tôi nhận ra nét KHÔNG đồng ý.

Tôi坦然 tiếp:

"Bây giờ cứ thử nghĩ, mình đã từng đọc Nguyễn Du, đọc Cao Bá Quát, đọc nhiều tác giả nổi tiếng, nhưng nếu có lần tìm được một tài liệu nào nói về đời riêng của họ –BG chỉ xin ví dụ chơi thôi chứ không phải thật- rằng Nguyễn Du đã từng ăn quýt uống lừng, Cao Bá Quát đã từng lấy cô nào có thai rồi bỏ rơi cô ta..., thì xin hỏi hai anh chị, ***‘mình là người đọc sách, có thấy thú vị với những tài liệu như vậy không khi đó là những dữ kiện làm phong phú thêm cho cái nguồn tài liệu mình đang muốn tìm hiểu về nhân vật văn học ấy?’***"

Phương Hoa gật:

"Phương Hoa đồng ý với chị rằng độc giả rất thích được biết về đời tư của giới nghệ sĩ, cho nên chị đã đánh đúng vào thị hiếu quần chúng. Và chị tin rằng việc đưa lên giấy mực đời tư của một người là một sự thật rất tốt. Nhưng trên đời này, ai cũng có cuộc sống bình thường, lúc tốt lúc xấu, lúc hay lúc dở. Vậy chị có nghĩ, làm như thế sẽ khiến cho những người đến với chị phải đâm ra e ngại? Thêm điểm thứ hai, khi đọc qua hai cuốn tâm bút, Phương Hoa nhận thấy, nhìn chung, hình như chị hay đưa ra những sự không đẹp nhiều hơn là nét đẹp của nhân vật được đề cập. Điều

Phương Hoa muốn hỏi, nếu chị đã rất thành thật như vậy thì phải chăng đời sống của một nghệ sĩ, cái phần xấu nhiều hơn phần tốt?"

Tôi đáp:

"Trước hết, BG xin xác minh, *'khi viết Một Truyện Dài Không Có Tên, BG KHÔNG BAO GIỜ chủ trương đánh vào thị hiếu độc giả'* như chị nói. Giả như chị đọc toàn bộ tác phẩm BG đã xuất bản, chị sẽ thấy rằng BG là *'người RẤT KHÔNG ƯA thỏa mãn quần chúng'*, bằng chứng với hai cuốn Tài Hoa Mệnh Bạc rất kén người đọc. Và nói cho công bình, riêng hai tập tâm bút, khi trình bày về một nhân vật nào, BG chỉ lồng trong cái tâm duy nhất là muốn ghi lại những điều xấu có tốt có từ họ. Tuy nhiên, thường bản chất con người, phần xấu nhiều hơn phần tốt (tôi cười, Phương Hoa cũng cười) nên tác phẩm không tránh được nặng nề phần xấu, chứ thật lòng BG không chủ trương chỉ lôi ra cái xấu thôi đâu."

Giọng Duy Trác xen vào:

"Vâng, tôi đồng ý là chị BG muốn viết những điều như vậy vì nghĩ rằng có lợi cho mọi người trong vấn đề đánh giá hay nhìn vào một con người, nhất là những con người hoạt động trong lãnh vực chữ nghĩa, văn học nghệ thuật, phải không ạ?"

Tôi gật.

"...Thì điều tôi muốn đặt ra là chúng ta có nên phân biệt một nghệ sĩ đang còn sống với một nghệ sĩ đã chết không? Với những nghệ sĩ đang còn sống, họ vẫn là một con người, họ được luật pháp và xã hội bảo vệ, thì những cái gì gọi là đời tư của họ, mình không có quyền đụng chạm. (Cao giọng) Đây, tôi nói theo cái nhìn của một người học Luật một tí, nhưng mà đó là sự thật. Tức là một người phải được quyền bảo vệ đời sống riêng của họ."

Chuyển giọng khích động, Duy Trác hỏi tiếp:

"Chị BG có bao giờ ra Bắc chưa nhỉ?"

"Thưa có một lần, nhưng không được đi rộng rãi như ở trong Nam."

Duy Trác gật gù:

"Không biết chị có đến thăm đền thờ đức Trần Hưng Đạo chưa?"

"Không, anh à."

Duy Trác kể:

"Trong đền thờ đức Trần Hưng Đạo, có một bức hoành phi rất lớn, bắc ngang qua cả cái đền. Trên bức hoành phi đó chỉ ghi mỗi một chữ. Tôi chắc là chị BG và chị Phương Hoa không đoán ra được chữ gì đâu. Chẳng phải chữ *Dũng*, chữ *Uy* hay chữ gì liên hệ tới một võ tướng, mà là chữ *Tâm*. *'Chữ Tâm kia mới bằng ba chữ Tài'* như Nguyễn Du đã nói. Tức là mọi người phải sống bằng *cái Tâm*. Bây giờ định giá cái *Tâm* là gì, có lẽ tôi xin được dẫn chứng bằng câu nói rất nôm na của người Trung Hoa, *'Kỷ sở bất dục vật thi ư nhân'*. Điều gì mình không muốn người khác

làm cho mình thì cũng đừng nên làm cho người khác. Tôi muốn nói về cái Tâm đơn giản nhất trên ý nghĩa đó. Thế thì theo tôi, trong địa hạt chữ nghĩa, một người làm văn chương hẳn cũng biết khả năng và tác dụng lớn lao vô cùng của chữ nghĩa. Ví dụ một lời nói của tôi về một nhân vật nào đó đâu có gì không tốt, cũng chỉ tác dụng ít thôi; nhưng khi đưa nó vào văn chương, tác dụng của nó rất là sâu xa và có ảnh hưởng đến cả đời sống, danh dự và nhân cách của người đó nữa. Thành ra tôi nghĩ, khi mình dùng văn chương, mình phải nên rất thận trọng và phải đặt cái tâm lạnh trên hết. Nói giản dị là, khi mình không muốn người khác làm điều gì cho mình, mình cũng không nên làm điều đó cho kẻ khác. Còn cái việc bây giờ mình ghi lại những câu chuyện cho người ta có thể tìm hiểu rõ ràng thêm về con người văn học, con người nghệ sĩ của nhân vật được đề cập trong chữ nghĩa thì tôi đồng ý, nhưng với điều kiện là sau khi người đó đã chết, đã đi vào lịch sử rồi để không còn biết đến đau khổ hay thiệt thòi gì khi người khác nói về mình nữa. Cũng như bây giờ ở bên Đức, người ta đã chứng minh rằng ông Goethe mắc bệnh đồng tình luyến ái, nhưng nếu đưa điều đó ra trong thời ông Goethe còn sống thì không được và không nên."

Phương Hoa cười:

"Anh Duy Trác nói vậy, chị BG có đồng ý không? Chắc chắn là không rồi thì mới có các tác phẩm của chị chứ?"

Tôi thật chán phải nghe cái kiểu "thầy giáo giảng bài" của Duy Trác, nhưng cố không để lộ tình cảm riêng, chỉ chậm rãi đáp:

"BG không đồng ý với lập luận của anh Duy Trác. Không đồng ý, không có nghĩa là phủ nhận tư tưởng của anh. BG luôn quan niệm, mỗi người mỗi ý. Thì ở đây, chỉ xin trình bày quan niệm riêng của mình. Hoàn toàn ngược lại với anh, BG KHÔNG muốn chọn những nhân vật đã chết để nêu ra trong tập tâm bút. Bởi nếu chọn thì chỉ chọn những con người thực sự vĩ đại, như những con người đã được trình bày trong các quyển *Tài Hoa Mệnh Bạc* đã và còn đang viết. Với Một Truyện Dài Không Có Tên, BG chỉ nhằm vào một ý như sau: Văn học hải ngoại hay văn học trong nước đều gom chung thành một môi văn học Việt Nam. Sau hai mươi mấy năm lưu vong, mình vẫn đang đứng phía bên này ranh giới Quốc Gia, đối nghịch với Cộng Sản bên kia thật là rõ rệt. Nhưng giả như vài ba chục năm sau, đến đời con cháu mình, nhìn lại giai đoạn văn học này, liệu họ có còn phân biệt đó là văn học Quốc Gia, văn học Cộng Sản hay không? Hay họ chỉ nghĩ chung chung, hai khối đều thuộc nền văn học Việt Nam duy nhất? Thì, trong dòng văn học hải ngoại, BG nghĩ, việc đề cập đến những nhân vật có mặt không có nghĩa là bới móc hay xâm phạm gì đến đời tư của ai hết. Mà, giống như chủ đề đã nói hồi nãy, *BG 'muốn giữ lại những tài liệu nào đó, rồi đây sẽ mai một theo với thời gian; sau này khi cần, lớp con cháu mình ở những thế hệ kế tiếp cũng không biết đâu mà tìm nữa.'*"

Tôi ngừng một lát:

"Còn với câu của anh Duy Trác: '*Việc gì mình không muốn người khác làm cho mình thì cũng đừng nên làm cho người khác*', thực sự BG thấy hay lắm. Chữ Tâm anh đặt ra cũng là chữ mà suốt đời BG vẫn còn phải học. Có điều, BG mượn câu chuyện sau đây để đáp lại câu anh Duy Trác. Một người bạn hỏi BG: '*Nếu như bây giờ có ai viết về chị*

y hết những câu chị viết về sự nham nhở, chơi hoa rồi lại bẻ cành bán rao của Trần Quảng Nam thì chị nghĩ sao?' BG trả lời: *'Thứ nhất, tôi không bao giờ là Trần Quảng Nam nên không thể nào làm những điều giống như Trần Quảng Nam đã hành xử. Thứ hai, giả dụ tôi có làm như Trần Quảng Nam để rồi có người vạch lên cái xấu của tôi thì đó là cái giá tôi phải nhận mà không có việc gì phải buồn phiền.'*"

Duy Trác và Phương Hoa cùng ra về công nhận những lời tôi là hợp lý.

Tôi trình bày tiếp:

"Sự phê bình là gì? Nó nói lên tính cầu tiến; nhất là trong lãnh vực văn chương, điều đó càng thêm cần thiết. Theo BG, 'một nhà văn hay một nghệ sĩ, sự đầu tiên họ cần phải giữ là tư cách và đạo đức'. Khi đưa vấn đề tư cách và đạo đức ra trong cuốn Một Truyện Dài Không Có Tên không có nghĩa là đả phá đời tư nhân vật, mà chỉ mong dùng đó như cái vòng tròn đầu tiên..."

Phương Hoa ngắt lời:

"Để cho quý vị nhìn thấy quý vị..."

Tôi gật:

"Đúng, và cũng để cho BG nhắm vào đó mà noi theo"

Giọng Phương Hoa:

"Chị ơi, sau đó người ta có sợ chị không, cái này hỏi thật." (Cười).

*

**

[Hơn hai năm qua, từ khi dọn về căn nhà mới trên đường North Second St., tôi gần như tự cô lập mình trong "căn phòng những người trăm năm cũ", không bắt điện thoại, không mở cửa tiếp khách. *Dẫu vậy, cũng không thiếu gì những con người thuộc văn giới hay không văn giới, tìm đến xin giao thiệp và kể cho tôi nghe một cách rất tận tình những câu chuyện ruồi bu của họ.* Kể xong, bao giờ họ cũng không quên thông theo câu nói: *"Cái này, xin chị đừng ghi vào sách nhé!"* Có người còn hỏi: *"Nếu viết ra, xin cho tôi đọc trước được không?"*

+ Một lần, không thể từ chối lời nài nỉ, tôi và Âu Cơ đến dự buổi tiệc tất niên tại nhà một người bạn quen. Tại đây, tôi được xếp ngồi cạnh Chu Vương Miện, vị khách danh dự của buổi ấy, đến từ miền Nam Cali. Đối nghịch hẳn với Du Tử Lê hay sử dụng quá nhiều dấu chấm, dấu phẩy trong những câu văn một cách thừa thãi, thì Chu Vương Miện lại có lối viết *"vô cùng hà tiện những cái chấm, phết trong những đoạn văn dài từ 100 đến 200 chữ!"* như trong quyển Văn Học Dân Gian của anh tôi từng đã biết.

Đang thao thao kể giữa bàn rượu những câu chuyện trong văn giới một cách "rất là đàn bà ngồi lê đôi mách", (mà dường như càng hăng hơn kể từ lúc có tôi hiện diện), Chu Vương Miện bỗng dừng dừng lại, quay sang tôi:

"Những cái này, xin chị BG đừng ghi vào sách nhé!"

Tôi đâm khó chịu thật sự:

"Tốt hơn hết là anh không nên kể gì cho tôi nghe. Mà đã kể rồi thì chẳng cần phải sợ tôi viết xuống."

Tôi nói thêm:

"Có điều tôi cần cho anh biết, chữ nghĩa đắt tiền lắm, chẳng phải lúc nào tôi cũng phí giấy mực và thì giờ để ghi ra những việc tầm phào, như những câu chuyện này giờ anh đã phơi bày trong buổi tiệc hôm nay."

Đáp lời Phương Hoa, tôi thành thật:

"Đúng ra, từ năm 1990, các bài Tâm bút đã bắt đầu được đăng lai rai trên tờ tạp chí Văn Uyển. Với cái ý hướng trình bày sự thật về giới văn nghệ hải ngoại, rất nhiều anh em hay đến nhà BG uống rượu mỗi cuối tuần, đặc biệt các anh Hoàng Anh Tuấn, Trần Quảng Nam và Đăng Sơn, đều cổ vũ, cho rằng đó là một ý tưởng rất đáng nên thực hiện."

Phương Hoa cười:

"Phải nói rằng chị rất can đảm khi làm điều ấy."

Tôi cũng cười:

"Xin cảm ơn chị. Nhưng mà, sau khi xuất bản tập I vào tháng 10/1994, tất cả bạn bè bỗng dưng quay lưng cái rụp. Sau đó kéo theo sự việc BG bị cô lập trên nhiều mặt trong văn giới, và cái độ cuối cùng chấp nhận phải trả giá cho các bài viết của mình là sự tan vỡ hôn nhân giữa BG và TNH."

[Một thoáng thật nhanh, mọi diễn biến của nhiều năm tháng cũ bỗng hiện rõ trong trí tôi cơ hồ như một cái chớp mắt. Sự ngoại tình từ giữa năm 1995, đưa đến sự bỏ đi của TNH vào đầu năm 1996 cho đến tận nay, chẳng những tạo nên niềm đau trong tôi trên một tan vỡ hôn nhân thôi, mà còn *"để lại nỗi chán chường theo sự phản bội của một người bạn phải tay giữa chừng trên con đường gian nan chữ nghĩa, hai người đã hứa hẹn sẽ cùng nhau đi cho tới điểm cuối"*.

Giới văn chương Việt Nam hải ngoại cũng chẳng khác nào chốn giang hồ trong truyện kiếm hiệp Kim Dung, đầy tràn những gió tanh mưa máu. Đã lấn chân vào đây, con người không thể dự liệu giờ phút nào mình phải rút kiếm ra đâm kẻ khác, hay nhận mũi kiếm từ tay kẻ khác đâm vào ngay giữa ngực mình.

Có một điều không thể chối rằng, TNH là người đầu tiên đẩy tôi vào nơi chốn ấy, rồi cũng chính TNH sau rốt quay lưng một cách tàn nhẫn, để tôi bơ vơ trong những chồng trả, đôi khi thật là tuyệt vọng. ***"Vai trò Tiêu Phong ngạo nghễ chiến đấu đơn độc trước cả một đại hội quần hùng ở Tụ Hiền Trang, rõ ràng là vai trò tôi phải lưu mang đã bốn năm qua."***

Tôi ngậm ngùi:

"Ba năm sau của mọi xáo trộn, bạn bè bỏ và chồng cũng bỏ, gia đình hoàn toàn tan rã luôn đó, tức là vào tháng 5/1998, thì BG chợt nghĩ, 'ủa, mình chỉ viết ra những cái gì tận đáy lòng với một mục đích rất tốt, chứ có làm gì xấu đâu mà lại bị thiên hạ cô lập?' Vậy là tự nhủ, phải viết tiếp cuốn hai, và KHÔNG SỢ GÌ NỮA HẾT."

Dứt câu, tôi bật tiếng cười thoải mái.

Trên mặt Phương Hoa thoáng vẻ tò mò:

"Chị vừa nhắc đến TNH, và riêng trong hai quyển Tâm bút, nhân vật được nói đến nhiều và luôn ở cạnh bên chị là TNH. Thế nhưng, nếu ai đọc quyển Tâm bút cũng đều thấy rằng, cái nhìn của chị về TNH trong giai đoạn đó thật tốt đẹp. Vậy phải chăng anh TNH là một trong những người nghệ sĩ có ít phần xấu hơn phần tốt? Hoặc là chị đã quá chủ quan trong những nhận định về anh ấy?"

Tôi cảm nghe chút ít ngạc nhiên:

"Hẳn nhiên nhà văn nào cũng có sự chủ quan, vì vậy BG cũng khó tránh được sự chủ quan của ngòi viết. Tuy nhiên, với Một Truyện Dài Không Có Tên, BG cố gắng gạt bỏ tối đa cái chủ quan tính của mình. Thì xin nói với chị, dưới mắt nhìn BG, TNH cũng chỉ là một người bình thường như bao nhân vật khác, '*nhưng trong giai đoạn đó, phải công nhận TNH thật sự đúng như những gì BG trình bày ra trên từng bài viết*'. Có nghĩa, nếu đọc kỹ hai quyển Tâm bút, chị sẽ thấy rằng thời gian tính trên từng bài không được xếp cho liền lạc, có chuyện xảy ra vào năm 97, có chuyện ở vào năm 96, 94, có khi là tháng 10, tháng 8, có lúc lại tháng 7 tháng 3... Mỗi câu chuyện đứng riêng biệt ở một thời gian. Thì trong mọi câu chuyện, vai trò TNH xuất hiện như thế nào, BG ghi lại y hệt thế ấy."

(Tôi tiếp):

"Nói cho công tâm, có một bài trong tập I, chủ đề là đi bia ôm, BG phơi bày TNH là một người (cười) như bao người đàn ông thích đi bia ôm khác, chứ đâu có gì đặc biệt."

Giọng Duy Trác:

"Xin phép trở lại câu chuyện lúc này tôi đang nói dở, tức là vấn đề '*Chúng ta viết gì và chúng ta có quyền viết cái gì?*' Riêng tôi vẫn nghĩ, không phải nhà văn nào cũng có quyền viết ra tất cả mọi điều mình muốn, bởi vì chúng ta đang sống trong một xã hội văn minh, có tổ chức đảng hoàng với những sự tương thuận được gọi chung là luật pháp, được quy định ranh giới hãn hoi. Một người làm báo hay một người cầm viết không được đụng chạm hay vượt qua cái ranh giới đó. Trong số mười tiêu chuẩn đạo đức của tổ chức các nhà báo Á Châu, không có gì mới, mà cũng chỉ là những nghĩa vụ luận của rất nhiều ký giả báo chí quốc tế, tôi xin nêu ra điểm này: '*Không viết những bài báo làm ảnh hưởng đến danh dự hay uy tín của bất cứ cá nhân nào, trừ phi là ý của cộng đồng buộc phải làm như vậy.*' Đây là trường hợp áp dụng cho ông nhạc sĩ mà tôi nói lúc này. Thì nếu bây giờ giở lại hai cuốn Tâm Bút của chị BG, chúng ta sẽ thấy có nhiều câu chuyện, rõ ràng kể ra chỉ mang một tác dụng duy nhất là tác hại đến uy tín và danh dự của nhân vật đang được đề cập. Và chúng ta không thể tự cho chúng ta cái quyền rằng, tôi kể chuyện ấy bởi vì nó có ích cho người khác, để người khác đánh giá, hoặc là kể ra để tôi lấy cái đó làm bài học cho chính mình. Trong tính cách ấy, tôi nghĩ rằng có hơi quá đáng. Và theo tôi, một người cầm bút phải biết tự vạch ra cho mình một ranh giới. Tự do, nhưng tự do trong nghĩa vụ của một người có trách nhiệm trên ngòi bút của mình. Không phải chúng ta muốn viết gì là viết, dù cái viết đó có xấu xa tác hại đến ai cũng mặc kệ. Đó là quan điểm của riêng cá nhân tôi."

Tôi mỉm cười.

Rõ ràng dưới mắt tôi, Duy Trác đang muốn tự chứng tỏ với mình cái vai trò "*luật sư một thuở!*"

Giọng đáp tôi bình thản chậm rãi:

"Thì bởi vì anh là một người lành!..." (nhấn mạnh chữ "lành".)

Phương Hoa nói nhanh trong tiếng cười:

"Anh Duy Trác không lành lắm đâu chị ơi!"

"... Xin nói với anh, ***BG cũng là một người rất lành***'. Tuy nhiên như anh thấy, trước mặt ba anh em mình là cái bàn. Anh ngồi góc đó, anh nhìn cái bàn theo mắt ngắm góc đó. BG nhìn thẳng góc này, chị Phương Hoa nhìn xéo góc kia. Thì với BG, trên cùng một sự việc, mỗi người có một cái nhìn khác nhau, và không ai có quyền chê trách cái nhìn của người khác hết. Đúng, BG biết có những giới hạn mình không được phép vượt qua, và chính BG cũng đã đặt ra cho mình điều ấy. Không vượt qua, không phải vì không dám vượt, mà chỉ do SỰ TỰ TRỌNG của chính mình. BG TRỌNG BG chứ KHÔNG PHẢI BG SỢ THIÊN HẠ (nhấn mạnh chữ "sợ"). Thì *trong hai quyển Tâm Bút, cũng có những cái giới hạn không bao giờ BG đụng tới, ví dụ như chuyện tình cảm cá nhân của nhân vật đang được đề cập.*"

[Một lần trò chuyện với Phạm Hoàng Chương, con trai bác Hà Thượng Nhân, tháng 5/1998, tôi nghe anh hỏi: "*Tại sao sự việc TNH phụ bạc, bỏ đi theo người đàn bà khác, trong Một Truyện Dài Không Có Tên, lại không thấy BG nói đến?*"

Tôi đáp: "*Đối với tôi, chuyện văn chương và chuyện tình cảm là hai điều hoàn toàn riêng rẽ. Khi TNH không còn là chồng tôi nữa thì những gì dính líu tới đời tư anh ấy là của riêng anh ấy. Từ nay, nếu có nói đến TNH trong tác phẩm đó, tôi cảm bằng anh ấy cũng như những nhà văn khác, nên chỉ đề cập đến phần tài năng và tư cách cá nhân thôi.*"]

Nhìn thẳng Duy Trác, tôi tiếp:

"Đọc kỹ, anh sẽ thấy, BG 'đặt vấn đề' (mình dùng chữ 'đặt vấn đề' trong hai dấu ngoặc) '***một cách công khai với những anh văn nghệ sĩ, trong số có TNH và BG, trên lãnh vực văn chương và tư cách làm nghệ thuật của người đó, chứ không cho phép viết xuống đời tư tình cảm của họ***'. Nếu trong hai quyển Tâm Bút có người nào mà đời tư được nói tới, duy nhất chỉ là nhân vật TTBG. Có nghĩa rằng, BG chỉ có quyền '***tự chửi rủa***' mình trên lãnh vực đời tư chứ không hề nói về ai hết. Và '***đó là cái giới hạn của ngài viết trong tác phẩm chủ đề sự thật về giới văn nghệ sĩ, BG đã tự đặt riêng cho mình.***'

Giọng Phương Hoa:

"Đồng ý rằng chị không phê phán, mà chỉ kể ra những hành động của nhân vật để cho mọi người cùng biết, tuy nhiên qua cách viết của chị, độc giả đã nhận định được tư cách người đó như thế nào rồi."

Duy Trác ngắt lời:

"Không phải cái cách kể nữa, mà là điều khác. Tôi lấy ví dụ trường hợp Du Tử Lê bởi vì chị đã nêu tên anh ta, thì chuyện hai vợ chồng người ta ghen tuông rồi đánh nhau, rõ ràng là chuyện đời tư không thể nói cái gì khác được, mặc dù nó diễn ra ở trong nhà chị. Hoặc là nhân vật ba lẳng nhăng đi theo sát ông nhạc sĩ và cứ khoe khoang '*Tôi về Việt Nam tôi đi chơi gái tở' gì đó...*'"

Tôi bật nhắc:

"Ông Trần Văn Ân!"

Cả Duy Trác và Phương Hoa cùng bật cười to, điệu rất thích thú.

Duy Trác tiếp:

"Vâng, thì tôi nghĩ, đương sự chắc cũng chẳng chối với chị chuyện ấy. Nhưng mà khi viết ra trên giấy trắng mực đen thì nó tác hại đến nhiều người liên hệ, ví dụ như con cái, ông bà thông gia, hay bạn bè của ông ta. Người ta sẽ nói: '*Già mất nét, già sáu bảy mươi tuổi rồi...*'"

(Tôi ngờ ngờ rằng chính Duy Trác cũng ĐANG MUỐN MUỐN CƠ HỘI này để ngầm tỏ bày sự khinh bỉ đối với Trần Văn Ân qua câu vừa nói.)

Phương Hoa xen vào lời đùa:

"Chắc chị BG thấy già mất nét, phải nói cho đáng. Trẻ mất nét đã bị đánh đòn thì già mất nét phải đánh nhiều hơn nữa."

Giọng Duy Trác:

"Những chuyện chị kể ra như vậy rõ ràng đã đụng chạm đến uy tín cá nhân ông ta, mặc dù chị có thể nói rằng người ấy có uy tín hay danh dự gì đâu. Thì theo tôi, ranh giới là như thế đó."

Lòng bỗng dưng rất ngậm ngùi, tôi chậm rãi nói:

"Đây là cuộc thảo luận thuần túy trên lãnh vực văn chương giữa anh em mình nên BG xin lỗi anh mà nói điều này, BG là một người Việt Nam, lại rất yêu văn chương Việt Nam, thành ra ***thật rất buồn cho nền văn học đất nước mình còn giữ nguyên truyền thống cổ hủ 'Xấu che tốt khoe'; do đó sẽ còn tiến rất chậm.***' Ở những nước Tây Phương, việc trình bày sự thật đời tư trong các tác phẩm văn chương đã xảy ra từ hàng trăm năm trước. Nhưng với văn chương Việt Nam, không ai dám làm điều đó. Trở lại chuyện hai ông Du Tử Lê và ông Trần Văn Ân, BG chỉ muốn nhấn mạnh một lẽ quan trọng là '*không ai phải trách nhiệm trên chỗ đứng của người khác hết*'. Hoặc nói nôm na, người nào làm người đó chịu. Ngay cả ba chúng ta bây giờ đang sống trên một đất nước văn minh hàng đầu thế

giới, mình lại là những bậc bố mẹ, vậy mà chưa chắc gì dám con cái chịu nghe lời mình dạy dỗ, hay chấp nhận những tư tưởng của mình. Và nếu chiếu theo luật Mỹ, một đứa con 21 tuổi có đi giết người, mình là cha mẹ, xót lắm chứ, nhưng cũng không thể lãnh giùm nó những hậu quả tù tội được. Thì trong quyển Tâm bút, khi BG viết xuống câu chuyện ông Du Tử Lê hoặc ông Trần Văn Ân, **không có nghĩa muốn nhắm vào những người thân của họ**. Và cũng bởi anh chị mới chỉ đọc một phần nào thôi, chứ nếu đọc thêm những tác phẩm về sau của BG, sẽ thấy rằng, ngay cả BG hay TNH cũng được 'mở' tận tình. *Mở để làm gì? Để xây dựng lẫn nhau.*"

Phương Hoa gật:

"Đồng ý chị có quyền mở chị, nhưng có lẽ chị không có quyền mở kẻ khác."

Duy Trác nói theo:

"Riêng tôi nghĩ, trong xã hội văn minh, đời tư của một người lúc nào cũng phải được tôn trọng, không thể đụng chạm. Và tôi cũng không có ý nói chị viết ra để đụng chạm người vợ, người con, họ hàng hay bạn bè nhân vật được đề cập. Bây giờ tôi đưa tên ba người đã khuyến khích chị viết đề tài ấy nhé, thứ nhất, ông Hoàng Anh Tuấn, thứ hai ông Đăng Sơn, thứ ba ông Trần Quang Nam, ba người bảo chị 'Vâng, BG cứ viết đi. v.v.', nhưng chị có thấy rằng *'sau khi đụng chạm đến họ...'*"

Tôi bật cười:

"Thì họ là những người bỏ BG đầu tiên!"

"...lập tức, họ nhột, họ giận, họ xem chị như kẻ thù'. Vậy không phải cái điều người ta bảo mình cứ viết đi thì mình xem như chân lý và cho là mình có quyền làm việc ấy. Tôi nghĩ rằng, trong đời sống, luôn luôn phải có cái ranh giới, nhất là ranh giới của chữ nghĩa, bởi vì chữ nghĩa có tác dụng ghê gớm, ảnh hưởng sâu xa lắm. (Chuyển điệu vội vã). Đó là ý kiến của tôi. Dĩ nhiên hôm nay chúng ta nói chuyện với nhau là để trao đổi chứ không chắc gì chị thuyết phục được tôi, hay tôi thuyết phục nổi chị."

Tiếng cười tôi vang cao:

"Dạ, đúng!"

Phương Hoa cũng cười theo.

Duy Trác tiếp:

"Chắc chắn những thính giả đang theo dõi cuộc đàm thoại sẽ nhận biết, ở đây quan điểm chị BG nó như vậy, và quan điểm của nhân viên đài với tư cách là những độc giả của chị, nói lên những điều này thôi."

Ngưng điệu cười, tôi tỏ bày nghiêm chỉnh:

"Anh vừa mới đưa ra một điều đúng và cũng là không đúng. ĐÚNG, bởi vì trên bề mặt dữ kiện thì Hoàng Anh Tuấn, Trần Quang Nam hay Đăng Sơn có xúi BG viết và BG đã viết đề tài ấy, (Phương Hoa cười) và sau đó họ bỏ

không giao thiệp cùng BG nữa. Nhưng KHÔNG ĐÚNG ‘*bởi chẳng bất cứ ai xúi nỡ BG*’. Giả thử ý niệm đó không nằm sẵn trong tâm BG thì lời xúi của mười Trần Quảng Nam, mười Đặng Sơn hay mười Hoàng Anh Tuấn cũng vút đi thôi!”

Đến lượt Duy Trác cười hề hề:

"Tôi muốn nói rằng, ‘*chính những người xúi đó cũng không chịu đựng được những gì chị đã viết*’, chứ tôi không nói chị bị ảnh hưởng của cái việc xúi mà viết tác phẩm ấy."

Tôi ngắt ngang:

"Nhưng để trả lời câu anh vừa mới nói, BG xin thưa thật là cũng từng bị chửi rửa nhiều rồi, (cao giọng), chửi bằng chữ nghĩa đảng hoàng kia. (Duy Trác cười). Thì ‘*trước những lời chửi đúng, BG sẵn sàng cúi đầu nghe và rất cảm ơn. Còn chửi sai, BG bỏ ngoài tai không thêm lý tới.*’"

Giọng Phương Hoa:

"Con người ai cũng có một khoảng tự do riêng. Bây giờ nếu chị lấy cái tự do tuyệt đối của chị nhảy sang phạm vi những người khác, tức là chị đã lấn cái tự do của người ta rồi, và như thế có nghĩa là họ cũng đã mất tự do. Ví dụ chuyện ông thi sĩ Du Tử Lê và nữ ca sĩ Lê Uyên, giả như còn giao thiệp, lần sau vợ chồng họ đến nhà chị chơi mà nếu còn muốn đánh nhau, chắc chắn họ phải để dành ra ngoài đường mới đánh!"

Dứt câu, chị bật tiếng cười thú vị.

Không dừng được, tôi thốt kêu lên tiếng nhỏ:

"Nhưng chị có thấy đó là một điều tốt?"

Phương Hoa gật:

"Riêng về khía cạnh để thỏa mãn những người yêu thơ Du Tử Lê thì chuyện ấy rất hay vì Phương Hoa nghĩ rằng cũng không ai vì thế mà xem thường thi ca của ông. Đó chỉ là chuyện bình thường giữa nam và nữ. Thế nhưng đại loại là người ta cũng sẽ né chị, bởi vì chị đã xâm phạm vào cái tự do riêng, vào đời tư của người ta rồi."

[Một đêm tháng 11/1995, tại nhà Văn Thanh, câu chuyện dữ dội theo đề tài phản bội tình cảm xảy ra giữa TNH và tôi. Khi ấy, Văn Thanh hỏi:

"*Này chị BG, giả như bây giờ tôi viết chuyện chị và TNH đang cãi nhau tại nhà tôi, cũng giống như chuyện chị đã viết Du Tử Lê và Lê Uyên đánh nhau trong nhà chị, thì chị nghĩ sao?*"

Ngay lập tức, tôi đâm ngưng ngưng sự tranh luận, đáp lời Văn Thanh:

"*Tôi thành thật xin lỗi anh vì đã không thể kèm chế được bản năng của một người đàn bà tâm thường đang đau khổ vì ghen mà làm phiền đến gia đình anh. Nhưng nếu đặt như câu anh vừa hỏi, tôi sẽ rất thẳng thắn mà đáp: 'Tôi thấy đó là điều cần thiết, bởi ít ra nhờ vậy sẽ nhắc nhở giùm cho tôi nhớ rằng, khi ra trước công chúng, tôi đóng vai trò một nhà văn chứ không còn là một người đàn bà bình thường trong nhà riêng của mình.'*"

Tôi nhìn Phương Hoa:

"Câu hỏi của chị, BG xin tách ra làm hai câu trả lời nhỏ. Thứ nhất là về cái chuyên xâm phạm đời tư Du Tử Lê, Lê Uyên hay ông Trần Văn Ân, BG xin nói, cả ba người ấy đều là những *'public figures, mà một khuôn mặt của đám đông thì đương nhiên phải nhận chịu sự chỉ trích phê phán hay khen ngợi của quần chúng trên những điều họ hành xử'*. Việc ông Trần Văn Ân buông ra những lời bậy bạ, hay việc Du Tử Lê và Lê Uyên đánh nhau vì ghen, nếu xảy ra *tại phòng the hay nhà riêng của họ, BG lén 'rình' nghe và ghi lại, xong cho phổ biến, mới gọi là xâm phạm đời tư họ'*. Đàng này, mọi chuyện xảy ra ngoài phạm vi của họ, ai cũng có thể nhìn thấy và viết xuống, hà có gì lại gán cho BG cái tội danh xâm phạm đời tư? Thứ hai, BG luôn nghĩ, *'nhà văn là một người chụp ảnh đời sống bằng con mắt nghệ thuật của mình'*. Trong quan niệm đó, dưới mắt nhìn riêng, BG nhận thấy *'mỗi văn nghệ sĩ là một bức ảnh rất đẹp cho một đề tài, dù được chụp dưới một góc độ nào chăng nữa...'*"

Phương Hoa gật:

"Đồng ý!"

(Tôi tiếp):

"... Với những nhà văn khác, người ta sẽ chọn từ góc đẹp nhất mà chụp tới. *'Còn BG lại cứ ưa chọn góc xấu nhất, nhưng cái Xấu có nghĩa là gì? Là mặt trái của cái Đẹp.'*"

Phương Hoa bắt ngay:

"Thì lúc nãy Phương Hoa có nói, trong tác phẩm chị, viết về các nhân vật, chỉ thấy chị đưa ra nhiều phần xấu hơn là phần tốt. Như vậy phải chăng trong giới nghệ sĩ, phần xấu thật sự nhiều hơn phần tốt?"

Thốt nhiên, với câu hỏi Phương Hoa, tôi ngờ ngợ đoán rằng chị ĐANG CỐ Ý MƯỢN LỜI TÔI để nói lên điều rằng "trong cuộc sống những người nghệ sĩ, giới được công chúng ưa chuộng nhất, lại chỉ chứa đựng toàn những điều xấu xa, bản thủ!"

Giọng Duy Trác:

"Bây giờ nếu nói như chị BG, một nhà văn là một nhiếp ảnh gia, thì khi làm công việc chụp ảnh, trên nguyên tắc là họ sẽ chọn chụp tất cả mọi cảnh tượng nào xảy ra trước mắt nếu thấy nó hay, hoặc thích thú vì nó. Nhưng giả dụ một nhiếp ảnh gia chụp cái cảnh hai đứa bé 12 tuổi đang làm tình với nhau, (cao giọng), sau đó đăng lên báo, thì chuyện ấy tôi thấy nó xúc phạm đến đạo đức, lương tri chung của mọi người. Với tôi, đó cũng là cái giới hạn cần tránh."

Nói tóm lại, ở mọi lãnh vực, nhất là lãnh vực văn học báo chí lại càng cần phải có giới hạn cho đề tài, chứ không thể vô giới hạn như chị quan niệm được."

Tôi THẬT SỰ NGẠC NHIÊN vì ví dụ Duy Trác vừa đưa. Anh đã hơi quá lộ trên một dữ kiện "*rất khó gần với sự thật ấy. Mà đâu có thật chẳng nữa thì sự hiểu biết cùng địa vị công chúng của những đứa bé 12 tuổi kia hẳn PHẢI*

KHÁC BIỆT RẤT XA so với những con người đã quá chai lì già dặn như Du Tử Lê, Trần Văn Ân... để không thể đem ra làm một điển hình ví dụ."

Tuy vậy, tôi vẫn điềm tĩnh bày tỏ:

"Tất nhiên mọi người, nhất là những bậc bố mẹ, ai cũng đều phải bị xúc khi nhìn tấm ảnh chụp cảnh làm tình của hai đứa con nít 12 tuổi, như anh Duy Trác vừa nói. Thế nhưng anh có đồng ý với BG một điềm rằng, 'từ đó mình sẽ cẩn tắc hơn cho con cái mình?' BG nghĩ, 'với mọi sự trong cuộc đời, cái gì mình cũng có thể rút ra một bài học được hết, học từ cái xấu nhất cho tới cái đẹp nhất'. Thì khi viết cuốn tâm bút mang chủ đề Sự Thật, điềm quan trọng đầu tiên BG nhắm tới là **'tự rút ra cho chính mình một bài học'**. Những bài viết là cái thước đo thứ nhất cho BG học. Và khi mình học được thì người khác cũng có thể học được thôi."

Cả ba cùng bật cười vang.

Dứt tiếng cười, giọng Duy Trác nhuốm phần gay gắt:

"Tôi nghĩ rằng, khi chị đã biết các câu chuyện đó, thì không cần phải viết ra mới học được, mà chính là đã học ngay từ trong trí tưởng."

Phương Hoa tiếp, vẽ biệnhộ cho tôi:

"Gặp, tức là mình đã học, nhưng có lẽ chị viết ra cho mọi người đọc thì họ mới có thể học được?"

Tôi gật:

"Vâng, chỉ là một sự chia sẻ cùng đọc giả cái biết của mình."

Duy Trác vẫn khăng khăng:

"Tôi muốn nói bức ảnh về hai đứa bé, cái xúc của nó gây ra là chụp trong cái cảnh tởi tệt quá, chứ không phải cái tác dụng của nó tốt để mình dựa vào đó mà cấm con cái mình không được làm việc ấy. Lấy ví dụ khác, tôi chụp bức hình một người đàn bà trong tư thế tiểu tiện hay đại tiện, thì đồng ý tôi có thể giải thích rằng, chụp xong đăng lên báo để tôi học và tự bảo lần sau sẽ không đi tiểu hay đại tiện như vậy nữa. Không phải! Sự kiện đó tạo ra cái xúc đối với người nhìn bức ảnh, chứ không phải là tác dụng của nó như thế nào. Trong đời sống có những chuyện, khách quan tự nó đã là đẹp hay xấu; chứ không phải chỉ khi có tác dụng giáo dục con người thì nó mới tốt. Tôi không nghĩ như vậy."

Lại thêm một ví dụ khác của Duy Trác làm tôi khó chịu. *Rõ ràng anh đã đưa ra NHỮNG HÌNH ẢNH QUÁ LỖ trong một buổi thảo luận thuần túy về văn chương; nhất nữa, lại là những hình ảnh "không thể nào xảy ra trong một xã hội văn minh" như anh vài lần đề cập.*

Tôi trầm giọng đáp:

"Ngay từ đầu buổi nói chuyện hôm nay, có một điềm BG nhấn mạnh là **'nhà văn khác đọc giả ở điềm có thể diễn tả sâu sắc những cái gì đọc giả cũng nhìn thấy và cảm xúc y hệt mà không diễn tả được'**. Đó là một vinh dự,

Thượng Đế chỉ dành riêng cho nhà văn hay nghệ sĩ. Tại sao nhận cái vinh dự đó, mình lại không chia sẻ cùng độc giả? *Vậy 'khi BG làm công việc viết xuống' những gì có thể đang làm phần nộ chị Phương Hoa và anh Duy Trác..."*

Phương Hoa kêu lên:

"Không, không phần nộ!"

"... hay phần nộ độc giả, *'thì cũng chỉ nằm trong cái mục đích muốn chia sẻ đó'*. Riêng để trả lời câu nói hỏi nãy của chị Phương Hoa rằng, khi nói, người ta có thể quên lãng dễ dàng những lời đã nói, nhưng còn viết tức là phải suy đi nghĩ lại trước khi thành câu thành chữ. Vậy thì theo BG, nếu cái độ suy nghĩ nhiều hơn thì độ học hỏi cũng sẽ nhiều hơn."

Chậm rãi giọng, tôi tiếp:

"Ở đây, BG cũng xin lập lại một câu đã nói lúc nãy là **'Bất cứ ai, không hẳn chỉ nhà văn, đều có quyền nghĩ, nói, hoặc viết ra tất cả mọi điều để chia sẻ cùng kẻ khác, miễn rằng sự viết hay nói ấy ĐƯỢC LÒNG TRONG CÁI TÂM CHÂN THÀNH, không nguy tạo bịa đặt câu chuyện.'**"

Tiếng nói Duy Trác:

"Tôi đã nói từ đầu, *'những điều chị BG viết trong hai cuốn Tâm bút với những nhân vật mà tôi đã biết, KHÔNG SAI MỘT LY, kể từ tác phong đến ngôn ngữ'*. Nhưng tôi vẫn quan niệm rằng, có những điều..."

Tôi suýt bật kêu: *"không sai một ly mà tại sao anh vẫn cố tình phủ nhận cách này cách khác?"*, nhưng rồi ghìm lại, chỉ đưa ra cái cười rất nhẹ để tiếp lời anh:

"...không nên viết!"

Và thản nhiên:

"Đó là quan niệm của anh!"

Duy Trác gật:

"Vâng, dĩ nhiên là quan niệm của tôi, và dĩ nhiên chị BG vẫn tiếp tục viết rồi tôi vẫn có thể tiếp tục đọc, hoặc tiếp tục không đồng ý..."

Phương Hoa phụ họa:

"Và mọi người vẫn tiếp tục cãi!"

Cúi sát vào micro, Duy Trác cao giọng:

"Nhưng thôi! Thưa quý vị, hôm nay do một sự tình cờ mà nhà văn TTBG đến thăm đài VOVN nhân chuyến đi thăm thành phố Houston. Giữa chúng tôi đã có một cuộc mạn đàm, tôi nghĩ rằng thích thú và nhiều khi có vẻ hơi căng thẳng, giống như một trận đánh không có tiếng súng nổ..."

Tôi và Phương Hoa cười ồ.

"...Thật ra đó chỉ là những cọ xát quan điểm trong đời sống mỗi người, nhưng cũng là một cuộc đóng góp với các nhà văn và cả giới độc giả trên ý kiến rằng 'Chúng ta có nên tìm một ranh giới nào cho cây viết của mình trên lãnh vực văn học nghệ thuật hay không?' Như vậy, cuộc tranh luận sẽ còn phải kéo dài chứ không thể chỉ giải quyết trong chỉ một buổi nói chuyện hôm nay với chị BG."

Phương Hoa nói cùng Duy Trác:

"Có lẽ mình nên ngưng một tí cho phần quảng cáo, sau đó sẽ trở lại với chị BG. Bề nào mình cũng đã mời chị lên đây thì cái chuyện được chị nói lên tâm tư riêng rất là cần thiết, bởi vì thật sự các tác phẩm của chị đã gây ra những tranh cãi rất cao trong giới độc giả. Chắc hẳn chị cũng biết điều ấy."

Quay sang tôi, Phương Hoa cười:

"Có vài điều mình còn muốn nói, thành ra xin năm phút cho phần quảng cáo thương mại, mình sẽ trở lại với buổi nói chuyện ngay."

*

**

Tiếp tục câu chuyện, Phương Hoa mở đầu:

"Bây giờ có lẽ mình phải bỏ Một Truyện Dài Không Có Tên vì nó đã dài quá, Phương Hoa xin đề cập đến một tác phẩm khác của chị BG, được viết rất xúc cảm, đến nỗi Phương Hoa nghĩ, khi đọc xong, độc giả nào không có người yêu chắc phải đi tìm một người để yêu quá. Đó là cuốn Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau tập I. Chị BG có thể cho biết một chút về cuốn ấy không?"

Tôi hỏi :

"Có phải chị muốn nói tới cái nội dung của nó?"

Phương Hoa gật:

"Vâng. Tại sao lại là Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau?"

Tôi đáp:

"Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau là một bộ Tự truyện dài hai tập. Tập thứ nhất, BG viết về một mối tình cũ hai mươi năm xưa trong đời mình, và tập hai viết về cuộc hôn nhân và sự tan vỡ sau 7 năm chung sống với TNH. Cái tựa rút ra từ một bài thơ TNH làm tặng BG thuở mới đi vào đời nhau. Khi nghiền ngẫm nội dung tác phẩm, BG nghĩ, 'ủa, cái đời mình thì NHẬT cũng buồn mà NGUYỆT cũng buồn, và đây có bài thơ hay như vậy, tại sao không lấy làm đề tựa? Trong tập một, BG đóng vai người tình của một người đàn ông đã có vợ, và với tập hai, BG đóng vai người vợ..."

Tôi đâm ngập ngừng khi bỗng dưng bị gọi lên một nỗi đau sâu kín đã từ lâu nằm im trong bóng tối tình cảm: (tiếp)

"...lại bị rơi vào hoàn cảnh có một người đàn bà khác..."

Xong, im tiếng hẳn.

Duy Trác đỡ lời:

"...nhảy vào!"

Tôi chụp ngay:

"Vâng, nhảy vào giạt mắt tình yêu và người chồng của BG."

Tôi cười gượng gạo.

Phương Hoa và Duy Trác cũng cười theo.

Sau một giây im lặng, tôi kể:

"*Khi khởi sự tác phẩm, BG chỉ mang trong đầu một ý nghĩ duy nhất rằng, nhà văn là người luôn luôn cần đề tài để viết, mà trong đời BG, hai mươi năm xưa đã từng xảy ra một mối tình đau thương nhưng cũng rất đẹp. Vậy tại sao không viết xuống để chia sẻ cùng độc giả đề tài tình yêu ấy? Có điều, khi viết cuốn một, BG vẫn chưa hay biết gì về sự ngoại tình **ngay lúc đó** của TNH. Chừng tác phẩm kết thúc vào tháng 11/1995, sự tan vỡ giữa TNH và BG mới thực sự xảy ra. Lúc ấy, trái tim bị thương trầm trọng, BG tự biết không đủ sức ngồi viết cuốn hai.*

Nhưng rồi ngày tháng trôi qua, do từ ý nghĩ rằng 'Người đàn ông năm xưa đi vào đời BG chỉ 8 tháng mà được BG tạo thành cho một đứa con tinh thần bằng cuốn Nhật Nguyệt I. Vậy thì TNH đi vào đời BG 7 năm, có với nhau đằng hoàng một đứa con máu thịt, tại sao lại không được một tác phẩm, như người đàn ông kia đã được? Điều đó thấy không công bằng và hợp lý!' Vì vậy, mặc cho vết thương trong tim vẫn còn uôm mủ, BG vẫn ép lòng ngồi vào bàn viết, hoàn thành cuốn kế tiếp vào tháng 11/1996, tức là đúng một năm sau khi cuốn thứ nhất chào đời."

Duy Trác và Phương Hoa cùng bật cười ồ.

Dứt tiếng cười, Duy Trác hỏi:

"Thành thật thì chị BG có nghĩ rằng chính vì tác phẩm viết về một mối tình cũ trong khi đang sống với chồng mà có thể làm cho người chồng bức mình, khó chịu hay đau đớn?"

Phương Hoa nhân giọng:

"... Rồi sinh ra chuyện tan vỡ?"

Tôi hơi ngơ ngẩn:

"Với câu hỏi của anh, BG xin đáp rất thành thật rằng, sau khi tan vỡ rồi, BG mới lờ mờ nghĩ ra như thế, chứ 'khi đang viết cuốn I, trong đầu hoàn toàn không ứ đọng tư tưởng nào ngoài những điều vừa nói'. Và như đã đề cập ở trên, câu chuyện tình năm xưa chỉ là **một đề tài để viết**. BG có bảo với TNH, ngộ nhớ mai kia Nhật Nguyệt I thành công thì chỉ có TNH mới là người chia sẻ trực tiếp sự thành công của BG."

(Phương Hoa cười, điệu thú vị).

"...Bây giờ anh Duy Trác nói ra, nhìn lại sự việc, BG mới nghĩ, ờ thì cũng có thể do cái lỗi của mình đã từng viết ra tác phẩm ấy mà gây nên sự tan vỡ chẳng?"

Phương Hoa cúi vào máy vi âm:

"Trong chương trình tâm tình cùng văn nghệ sĩ hôm nay, chúng ta đã được chị BG phô bày quan điểm về tác phẩm Một Truyện Dài Không Có Tên, và cũng nói về Nhật Nguyệt Buôn Như Nhau tập I, tác phẩm làm Phương Hoa nghĩ, ướm át về mặt tình dục thì KHÔNG CÓ, nhưng trên khía cạnh tâm tư, đó là một câu chuyện được viết, được diễn tả rất cảm xúc. Bây giờ Phương Hoa xin hỏi thêm câu nữa, chị có một cô con gái tên Âu Cơ, nếu dựa theo những gì chị đã viết thì phải nói rằng cô bé đó rất tuyệt, và cô đàn rất giỏi? Năm nay cô..."

"Mười một tuổi", tôi tiếp lời.

"...Cô cũng nói tiếng Việt rất hay. Chị có thể trình bày qua về cháu một tí được không? Đó là điều mọi người cũng rất tò mò muốn biết."

Tôi đáp :

"Cháu tên Trần Nghi Âu Cơ, con gái duy nhất của TNH và BG, tính tình trầm lặng kín đáo. Cháu đàn không mấy hay nhưng rất ham mê đọc sách. Cháu rất có năng khiếu về thi ca, làm thơ rất nhanh, dĩ nhiên là những bài thơ bằng tiếng Mỹ. Cháu có nguyên một cuốn sổ dày với những bài thơ viết tay từ khi mới 8 tuổi, ý tưởng sâu xa, câu cú vững chãi. Ngoài ra, đúng như chị nói, cháu nói tiếng Việt rất nhuần nhuyễn. Ngay từ khi còn bé, Âu Cơ đã được huấn luyện để nói tiếng Việt, trong nhà không được dùng một chữ tiếng Mỹ nào. Cháu lại toàn theo bố mẹ tham dự trong những buổi tiệc ngồi với các chú các bác nhà văn, thành ra vô tình, cháu học được lời nói tiếng Việt rất văn chương.

BG không dám tự khoe, nhưng nghĩ đó cũng là một điều khiến mình hãnh diện. Ví dụ, khi đưa cháu vào trong một tiệm ăn, nghe con nít người khác cứ nói với nhau, hoặc nói với bố mẹ bằng tiếng Mỹ, trong khi con mình lại nói tiếng Việt lưu loát, tự nhiên mình đâm ra hãnh diện. (Cười). BG cũng muốn chia sẻ niềm hãnh diện đó cùng độc giả."

Phương Hoa tiếp:

"Vâng, không những thế, Phương Hoa biết rằng trên tờ Văn Uyển, cháu còn có khả năng dịch được cả những bản văn nhi đồng từ tiếng Anh của chính cháu, hoặc của các cháu nhi đồng khác, sang tiếng Việt nữa. Đó là điều rất quý, bởi vì ngay như Phương Hoa, đọc tiếng Anh có thể hiểu, nhưng mà dịch ra cũng không phải dễ..."

(Cao giọng):

"...Bây giờ quý thính giả đã biết chị TTBG, biết con gái chị, thì phải biết lý do nào chị xuống Houston. Xin anh Duy Trác cho biết chị đến đây để làm gì?"

Duy Trác cười:

"Đúng ra phải hỏi chị BG. Nhưng mà thôi, thưa quý vị, dĩ nhiên không phải chị BG đến thành phố chúng ta chỉ để chơi. Sau khi những cuốn sách của chị, nhất là hai cuốn Một Truyện Dài Không Có Tên được xuất bản thì đã có

những phản hồi từ phía độc giả, và hình như có một nữ độc giả ngay tại Houston này có cái phản hồi khá gay gắt. ***Nhưng chị rất can đảm mà chấp nhận tất cả. Cá nhân tôi phải nhận, chị thật đàng hoàng và rất liêm khiết trí thức trong hành động đến tận nơi đây để trả lời mọi thắc mắc của những người đọc mình, dựa trên quan niệm văn chương đã được đề ra trong tác phẩm của chị.*** Với tôi, riêng việc đó đủ để thính giả của đài, những người yêu thích văn chương, đến gặp chị TTBG, hầu có thể chuyện trò tâm tình với chị. Ngoài ra không phải là cuộc tranh cãi hay có tiếng sủng nỏ gì cả..."

(Cả Duy Trác và Phương Hoa cùng cười).

"...Và buổi nói chuyện sẽ được tổ chức tại quán *café Le Croissant d'or* vào tối thứ Sáu ngày mai, April 2/1999, ở số 11528 G Bellaire Blvd."

Bản *La Vie d'Artiste* của J. Strauss từ máy hát trỗi lên, lan rộng phòng thâu những âm thanh dịu dặt, kết thúc cuộc trò chuyện. Một buổi chiều đẹp đang mở ra trước mặt mọi người, chan hòa nắng ấm. Giữa trái tim tôi cũng nở ra một đóa hoa thông cảm giữa những người cùng yêu nghệ thuật, văn chương.

Trần Thị Bông Giây
(Bài viết xong tại San Jose, April 2/1999)

□